

Prof. dr hab. Piotr Kulicki
Instytut Filozofii
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II
Aleje Racławickie 14, 20-950 Lublin
piotr.kulicki@kul.pl

Lublin, 28.07.2025

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym doktora Bartosza Jerzego Więckowskiego

Dr Bartosz Więckowski ukończył studia teologiczne w roku 1998 na Westfalskim Uniwersytecie Wilhelma w Münsterze i filozoficzne w roku 1999 na Uniwersytecie Eberharda Karola w Tybindze. Doktorat z filozofii uzyskał w roku 2007 na Uniwersytecie Eberharda Karola w Tybindze na podstawie rozprawy *Modality Without Reference. An Alternative Semantics for Substitutional Quantified Modal Logic and its Philosophical Significance* (Modalność bez referencji. Alternatywna semantyka dla podstawieniowej kwantyfikowanej logiki modalnej i jej doniosłość filozoficzna). Od roku 2000 był związany z różnymi niemieckimi ośrodkami naukowymi, pracując na stanowiskach badawczych i badawczo-dydaktycznych w szeregu niemieckich uczelni w Tybindze, Rostocku, Greifswaldzie, Frankfurcie nad Menem w instytutach informatyki i filozofii. Odbił też staże / wizyty badawcze w USA (New York University) i Brazylii (PUC Rio de Janeiro).

Jako główne osiągnięcie w postępowaniu habilitacyjnym dr Więckowski przedstawił cykl powiązanych tematycznie artykułów:

1. Więckowski, B. (2011). Rules for subatomic derivation, *The Review of Symbolic Logic*, 4(2): 219-236.
2. Więckowski, B. (2016). Refinements of subatomic natural deduction, *Journal of Logic and Computation* 26(5): 1567-1616.
3. Więckowski, B. (2016). Subatomic natural deduction for a naturalistic first-order language with non-primitive identity, *Journal of Logic, Language and Information* 25(2): 215-268.
4. Więckowski, B. (2021). Subatomic negation, *Journal of Logic, Language and Information*, 30(1): 207-262.

5. Więckowski, B. (2021). Intuitionistic multi-agent subatomic natural deduction for belief and knowledge, *Journal of Logic and Computation* 31(3): 704-770. Special issue on External and Internal Calculi for Non-Classical Logics edited by A. Ciabattini, D. Galmiche, N. Olivetti, and R. Ramanayake.
6. Więckowski, B. (2023). Negative predication and distinctness, *Logica Universalis* 17(1): 103-138.
7. Więckowski, B. (2024). Counterfactual assumptions and counterfactual implications. In Piecha, T. and Wehmeier, K. F., eds., *Peter Schroeder-Heister on Proof-Theoretic Semantics, Outstanding Contributions to Logic, Vol. 29*, pp. 399-423. Cham, Switzerland: Springer.

W tym cyklu artykułów zaprezentował oryginalne rozwiązania problemów w ramach semantyki teoriowodowej, będącej jednym z interesujących nurtów badań w ramach współczesnej logiki filozoficznej. Semantyka ta jest prezentowana jako alternatywa dla standardowej semantyki teoriomodelowej. W przeciwieństwie do tej ostatniej semantyki, w podejściu teoriowodowym znaczenie wyrażeń jest wyjaśniane nie za pomocą warunków ich prawdziwości, a poprzez wskazanie poprawnych rozumowań (dowodów, wyprowadzeń dedukcyjnych), w których można ich użyć. Daje to alternatywny punkt widzenia na systemy logiczne, co jest z filozoficznego punktu widzenia zawsze wartościowe. Dodatkową zaletą semantyki teoriowodowej jest fakt, że można stosować ją bezpośrednio zarówno do systemów opartych na założeniach logiki klasycznej jak i intuicjonistycznej, a także w jeszcze innych kontekstach.

Doktor Więckowski w ramach tego paradygmatu badań rozwija swoją własną ścieżkę polegającą na budowaniu systemów subatomowej dedukcji naturalnej dla logiki pierwszego rzędu. Punktem wyjścia jest tu oryginalny sposób uwzględniania w dowodzie zdań atomowych ujawniających ich wewnętrzną strukturę – na tym polega subatomowość systemów. Wprowadza stosowne do tej koncepcji reguły wprowadzania i opuszczania wyrażeń atomowych oraz zasady normalizacji dowodów, które pozwalają na wydobycie znaczenia nadawanego stałym pozalogicznym w rozpatrywanych rozumowaniach. Właśnie znormalizowane dowody stanowią narzędzie poprzez które samantyka teoriowodowa pozwala rozumieć sens tych wyrażeń, przy standardowym rozumieniu stałych logicznych wyznaczonym przez systemy bazowe, m.in. klasyczny i intuicjonistyczny.

Reprezentacja znaczenia wyrażeń atomowych, co zauważa sam Habilitant, odpowiada treściowo standardowym strukturom teoriomodelowym. Używa on w regułach konstrukcji, która zbiera dla każdego predykatu zestaw układów argumentów, a dla każdej stałej nazwowej zestaw predykatów, dla których atom zbudowany przy pomocy tego predykatu i argumentów może być przyjęty w rozumowaniu.

W pracach pojawia się też specjalne podejście do predykatu równości stałych, który jest traktowany inaczej niż pozostałe predykaty. Zgodnie z intuicją zawartą w Leibnizieńskiej definicji identyczności (dwa przedmioty są identyczne, jeśli nic co o nich można stwierdzić w języku, którym się posługujemy nie pozwala na ich odróżnienie) predykat ten jest definiowany w formalizacji doktora Więckowskiego poprzez odpowiednie formuły przy założeniu występowania w języku skończonej liczby predykatów.

Z tak przygotowanym aparatem doktor Więckowski podchodzi do szeregu problemów z zakresu logiki filozoficznej analizując je w kolejnych artykułach. Są to stopniowanie poziomu uznawania zdań, dynamika przekonań – zmiany w zestawie uznawanych zdań (praca 2), logiczne odzwierciedlenie gramatycznej struktury języka (praca 3), negacja (przy)nazwowa (praca 4), orzekanie o wiedzy i przekonaniach (praca 5), niededukowalność rozumiana jako wykazanie niemożliwości wyprowadzenia jakiejś formuły z danego zbioru formuł (praca 6) oraz rozumowania kontrfaktyczne (praca 7).

Przedstawione do oceny teksty są poprawne formalnie, klarowne i zgodne ze standardami przyjętymi w logice. Zawierają elementy formalne w postaci prezentacji systemów dedukcji naturalnej wraz z udowodnionymi twierdzeniami dotyczącymi poprawności formalizmów i normalizacji procedur ułatwiającej interpretację znaczenia używanych formuł. Autor odnosi się w nich do problemów filozoficznych leżących u podstaw formalizowanych systemów logicznych wykazując, że prezentowane przez niego systemy realizują intuicyjnie przyjęte założenia.

Nie mam zastrzeżeń do prezentowanych rozwiązań. Jedyne moja wątpliwość wzbudziło występujące w pracy 7 uznanie zdań:

(21) *Since Hesperus is Hesperus, Hesperus is Phosphorus.* i

(22) *Since Hesperus is Phosphorus, Hesperus is Hesperus.*

za wypowiedzi wyrażające relacje przyczynowe (causal). Autor przyjmuje to bez uzasadnienia jakby to było oczywiste, być może podążając za jakąś wcześniejszą pracą.

Byłbym w stanie zgodzić się, że struktura gramatyczna tych wypowiedzi przypomina zdania przyczynowe, jednak ich sens z przyczynowością nie ma nic wspólnego.

Zaprezentowany jako główne osiągnięcie habilitacyjne zbiór tekstów stanowi spójny tematycznie cykl artykułów, którego wymaga art. 219 ust. 1. pkt 2b ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*. Artykuły są poprawne od strony formalnej i podejmują interesujące filozoficznie zagadnienia. Nie będąc specjalistą w zakresie semantyki teorii dowodowej nie jestem w stanie samodzielnie w pełni rzetelnie ocenić doniosłości prezentowanych rezultatów. Jednakże fakt, że sześć tekstów ukazało się w renomowanych czasopismach z zakresu logiki (jest wśród nich szczególnie wysoko cenione w środowisku *The Review of Symbolic Logic*), a siódmy w wydawnictwie zbiorowym opublikowanym w prestiżowej serii i redagowanym przez cenionych specjalistów pozwala uznać, że stanowią one istotny wkład w rozwój badań w nurcie semantyki teorii dowodowej. Biorąc to wszystko pod uwagę jestem przekonany, że przedstawione do oceny osiągnięcie stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny *filozofia*.

Pozostałe publikacje Habilitanta również zasługują na uznanie. Jego dorobek naukowy poza cyklem publikacji stanowiącym główne osiągnięcie naukowe obejmuje dwie monografie (wydana w formie książkowej rozprawa doktorska i książka tematycznie pokrywająca się z pracą magisterską), cztery artykuły w czasopismach naukowych (w tym dwa w *Studia Logica*, jeden w *Synthese* i jeden w *The IfCoLog Journal of Logics and their Applications*), sześć prac w wydawnictwach zbiorowych oraz szereg haseł encyklopedycznych w niemieckojęzycznym *Leksykonie podstawowych pojęć filozoficznych teologii* (Lexikon philosophischer Grundbegriffe der Theologie.).

Artykuły w czasopismach i inne publikowane pozostają w kręgu tematycznym doktoratu Habilitanta bądź rozbudowują jeszcze techniki semantyki teorii dowodowej z głównego osiągnięcia. Wprowadzane są w nich formalne ujęcia innych problemów filozoficznych takich jak zmiany prawdziwości wyrażeń w czasie czy różnicy przekonań podmiotów co do zdań logicznie równoważnych. Wachlarz technik wprowadzanych do dedukcji naturalnej poszerzany jest w tych pracach m.in. o elementy konstruktywnej teorii typów (Więckowski, B. (2012). *A constructive type-theoretical formalism for the interpretation of subatomically sensitive natural language constructions*, *Studia Logica*

100(4): 815-853; Więckowski, B. (2015). *Constructive belief reports*, *Synthese* 192(3): 603-633).

Na uwagę zasługuje aktywność Habilitanta w pozyskiwaniu środków na projekty badawcze i znaczące jego sukcesy w tej dziedzinie. W projektach finansowanym przez DFG, którymi kierował:

- *Proof-theoretic semantics of intensional transitive verbs*
- *Proof-theoretic foundations of intensional semantics*
- *Proof-theoretic foundations of intensional semantics -- Counterfactuals of belief and knowledge*
- *The proof-theoretic structure of counterfactual inference.*

współpracował z czołowymi w skali światowej badaczami ze swojej dyscypliny naukowej. Główne osiągnięcie przedstawione we wniosku habilitacyjnym jest w dużej części owocem realizacji tych projektów.

Imponujący zestaw czasopism dla których Habilitant przygotowywał recenzje świadczy o uznaniu w środowisku. Obejmuje: *The Bulletin of Symbolic Logic*, *Dialectica*, *Erkenntnis*, *History and Philosophy of Logic*, *Inquiry*, *Logique et Analyse*, *Notre Dame Journal of Formal Logic*, *The Review of Symbolic Logic*, *Studia Logica*, *Synthese*, *Theoria* (Sweden), *Topoi*.

Dr Więckowski wykazywał istotną aktywność naukową również prezentując wyniki swoich badań na licznych konferencjach naukowych oraz biorąc udział w seminariach w wielu ośrodkach akademickich w Europie i USA (w wykazie osiągnięć wylicza łącznie 50 tego rodzaju wydarzeń).

Podsumowując recenzję chciałbym stwierdzić, że dr Bartosz Więckowski wypełnia wszystkie wymagania ustawowe oraz zwyczajowe dotyczące habilitacji w dyscyplinie filozofia. Publikacje Habilitanta, w tym te przedstawione jako główne osiągnięcie, są cenne filozoficznie i ukazały się w czołowych czasopismach z zakresu logiki i filozofii analitycznej, a więc wnoszą znaczny wkład w rozwój dyscypliny. Jego dorobek i doświadczenie zawodowe nie pozostawia też wątpliwości, że wypełnia ustawowy obowiązek wykazania się istotną aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej. W tej sytuacji bez zastrzeżeń popieram wniosek dra Więckowskiego o nadanie mu stopnia doktora habilitowanego.

Piotr Zielon

PZ.